

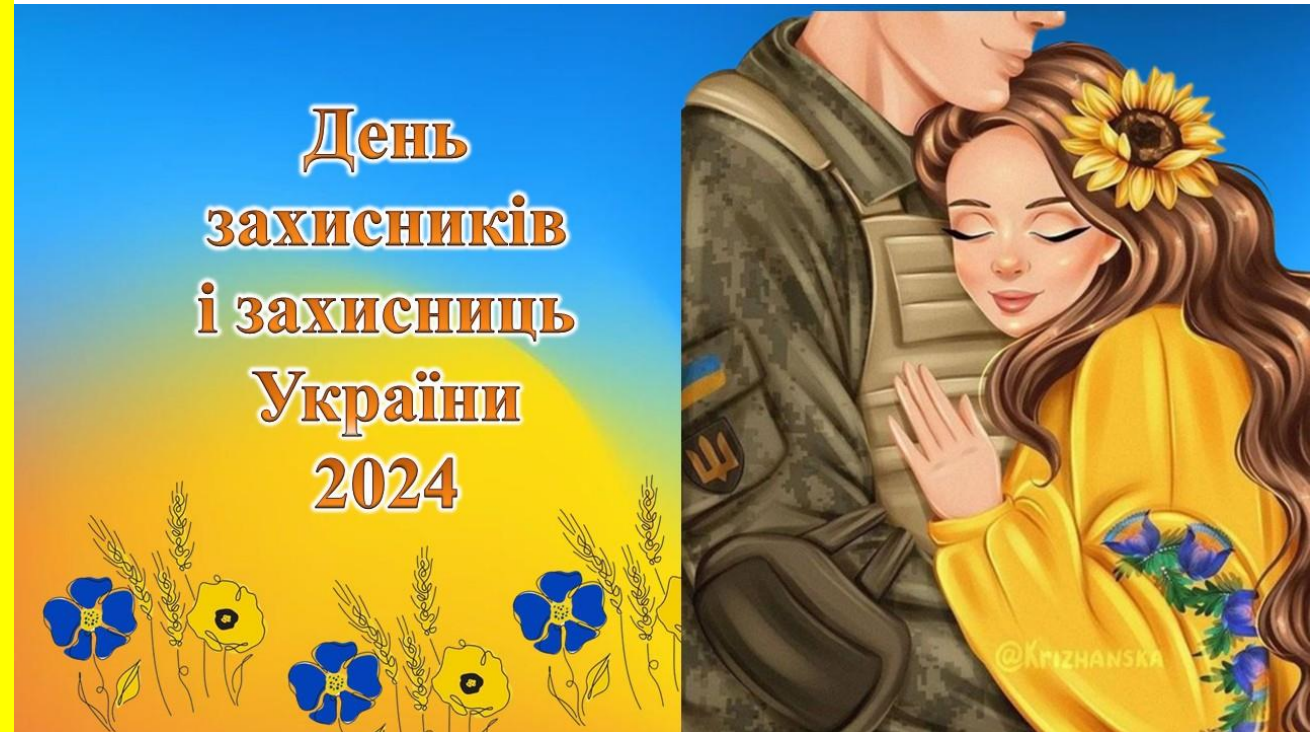
“За Україну! За її
волю! За честь! За
славу! За народ!”.
Свято захисників та
захисниць

Бутко Сергій Володимирович,
співробітник Українського інституту національної пам'яті

День захисників і захисниць України

- **1 жовтня** в Україні відзначатиметься **День захисників і захисниць**.
- Це свято запроваджено 2014 року на вшанування мужності та героїзму захисників і захисниць незалежності та територіальної цілісності України, військових традицій і звитяг Українського народу, сприяння подальшому зміцненню патріотичного духу у суспільстві.

День Покрови Пресвятої Богородиці

- **1 жовтня** українці відзначають свято Покрови Пресвятої Богородиці.
- У 2023 році День захисників і захисниць перенесено з 14 на **1 жовтня** в зв'язку з переходом Православної церкви України та Української греко-католицької церкви на **Новоюліанський стиль** календаря.

Витоки Святої Покрови

- За легендою, свято відзначається на честь події, що відбулася цього дня у Візантії **в X столітті**.
- Під час облоги Константинополя військами агарян 910 року святий подвижник Андрій Юродивий побачив у небі над містом Матір Божу із сонмом святих.
- Пресвята Богородиця з'явилася жителям міста та опустила додолу омофор (покривало у вигляді широкого шарфа, котрий зазвичай жінки носили навколо шиї), прийнявши їх під свій захист.
- Після цього війська противника відступили, а місто було врятовано.
- За іншими переказами, у цей день військо давніх русів на чолі з Аскольдом взяло в облогу центр православ'я — Константинополь, намагаючись захопити місто.
- Жителі столиці Візантії в гарячій молитві звернулись до Богородиці з проханням про порятунок. І Богородиця, за оповіданнями, з'явилася перед людьми та вкрила їх своїм покровом (омофором). Після цього вороги вже не могли побачити цих людей.
- Як вказують деякі джерела, вражений Аскольд та його дружинники прийняли святе хрещення та стали християнами. На Русі святу передували давні язичницькі культури на честь жіночого божества продовження роду, плодючості — Лади, Живи.

Змінюється форма...
Дух лишається незмінним!

Із часів Русі

- Ідея заступництва Божої Матері – захисниці від ворогів – має глибоке коріння із часів Русі і запровадження християнства у 988 році.
- Офіційно ж свято Покрови на нашій землі Пресвятої Богородиці було встановлене в 1164 році князем Андрієм Боголюбським.
- Князь Ярослав Мудрий збудував у Києві **церкву на Золотих Воротах** як вияв вдячності Богові і Пресвятій Богородиці.

Одне з найголовніших свят українських козаків

- Свято Покрови Пресвятої Богородиці було одним з найголовніших свят козаків, за що воно отримало другу назву – Козацька Покрова.
- Українські козаки завжди по-особливому шанували свято Покрови, вважаючи Богоматір своєю заступницею.
- На свято Покрови Пресвятої Богородиці на козацькій раді січовики щороку обирали собі кошового отамана. За звичаєм, він мав двічі відмовитися від честі очолити «шановане товариство». Погоджувався після третьої пропозиції, цим самим підкреслюючи, що йде на це не з власної волі, а на прохання козаків. Новообраний кошовий дякував своїм побратимам за честь їх очолювати і кланявся на чотири боки.

У запорізьких козаків був особливий культ Богородиці-Покрови як заступниці та захисниці від ворога

- Головна січова церква завжди називалась на честь Покрови, а її ікона була в кожному козацькому курені.
- Зображували її й на хоругвах, під якими козаки виступали в походи.
- Перед кожним походом навколішки ставали на молитву до Пресвятої Богородиці «**Під Твою милість прибігаємо**».
- Після завершення походу — незалежно від його успішності — козаки відправляли молебень на честь Божої Матері.

Церква Покрови Пресвятої Богородиці

Хортиця

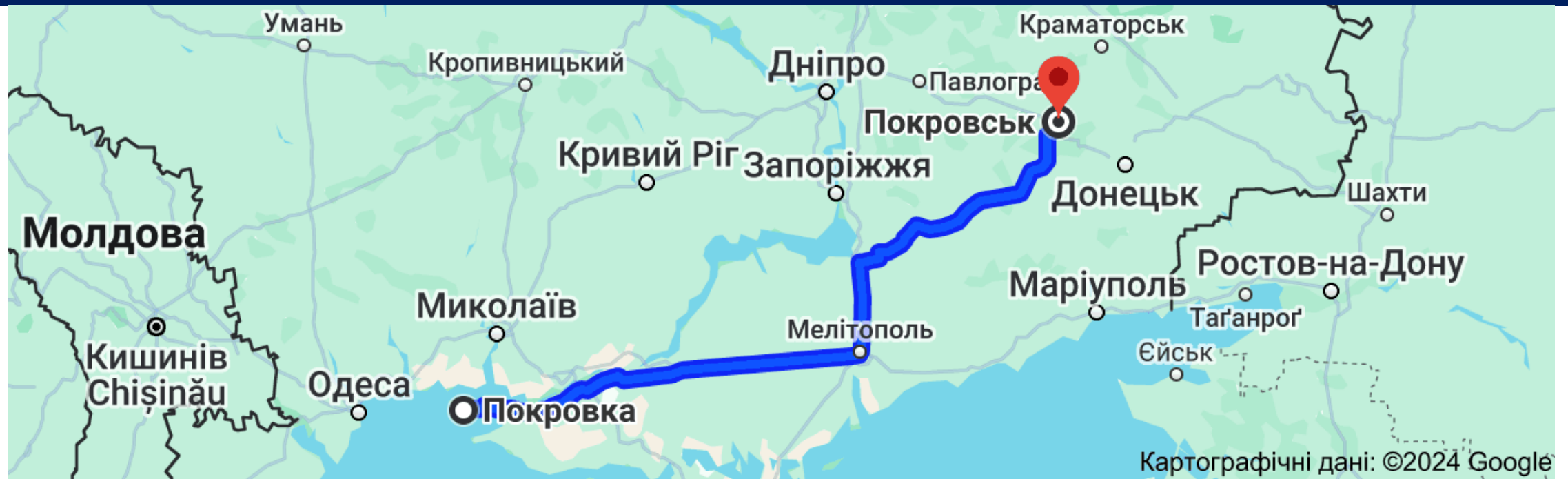

Тоді ж виник новий тип ікони – “Козацька Покрова”, де під омофором Богородиці зображуються українські ієрархи, гетьмани і козаки

"Покров Богородиці" із зображенням Богдана Хмельницького і архієпископа Лазаря Барановича. Перша половина XVIII ст. Походить із Покровської церкви села Дешки, тепер Богуславського району Київської області. Розмір - 88,5x60,5 см. Дошка, різьблення, левкас, темпера, олія, сріблення, золочення. Із фондів Національного художнього музею України, Київ

Також вшанування козаками Покрови позначилось і на топоніміці території їхнього проживання – сьогодні багато населених пунктів в Україні носять назви **“Покровка”**, **“Покровське”**, **“Новопокровка”**

Доба Української революції 1917–1921 років

- У добу Української революції 1917–1921 років відроджувалися традиції військово-козацької спільноти.
- Вони стали основою для розбудови збройних сил УНР, Української Держави та ЗУНР.
- *Передусім це простежується в найменуваннях військових формацій.*
- Першим таким підрозділом став *Український козацький полк імені Богдана Хмельницького*, створений у травні 1917 року.

Згодом

- **Згодом виникли формування**, названі на честь видатних козацьких командирів – Петра Дорошенка, Максима Залізняка, Костя Гордієнка, Івана Мазепи. Козацький “відбиток” є й у таких назвах: **Січові стрільці, Запорізька група, Сердюцька дивізія, Запорізька Січ, гайдамацькі полки та вільне козацтво.**

Присяга Січових Стрільців. Старокостянтинів. 1919

Запорожці і Українські Січові Стрільці на о. Хортиця поблизу хреста на місці похідної церкви Запорізької Січі. Травень 1918 р.

Козацькі військові традиції в добу Української революції прослідковуються також:

- у
військовій
символіці
(стяги,
відзнаки)

Система вексилологічних відзнак

ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ 1921 р.

АРМІЯ
INFORM

СТЯГ ШТАБУ ДІЄВОЇ АРМІЇ

БОЙОВИЙ ПРАПОР ДИВІЗІЇ

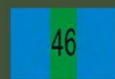
СТЯГ ШТАБУ ВОЛИНСЬКОЇ ГРУПИ

СТЯГИ ШТАБІВ ДИВІЗІЙ ТА ОКРЕМИХ БРИГАД (КОЛІР СТЯГА ЗА РОДОМ ЗБРОЇ)

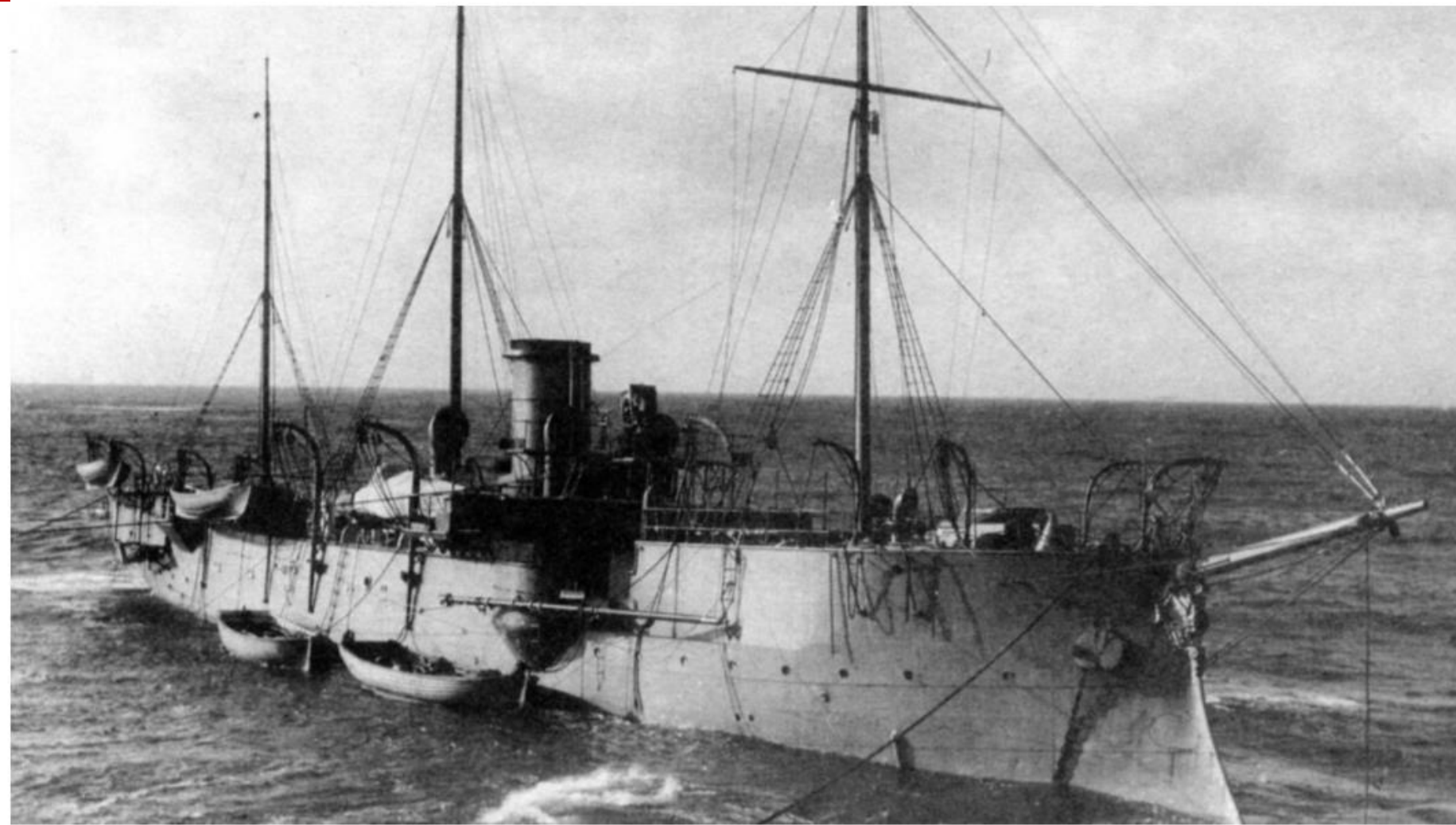
СТЯГИ КУРЕНІВ (БАТАЛЬЙОНІВ) (КОЛІР СТЯГА ЗА РОДОМ ЗБРОЇ, НОМЕР КУРЕНЯ ПРОПИСОМ)

СТЯГИ СОТЕНЬ (РОТ)

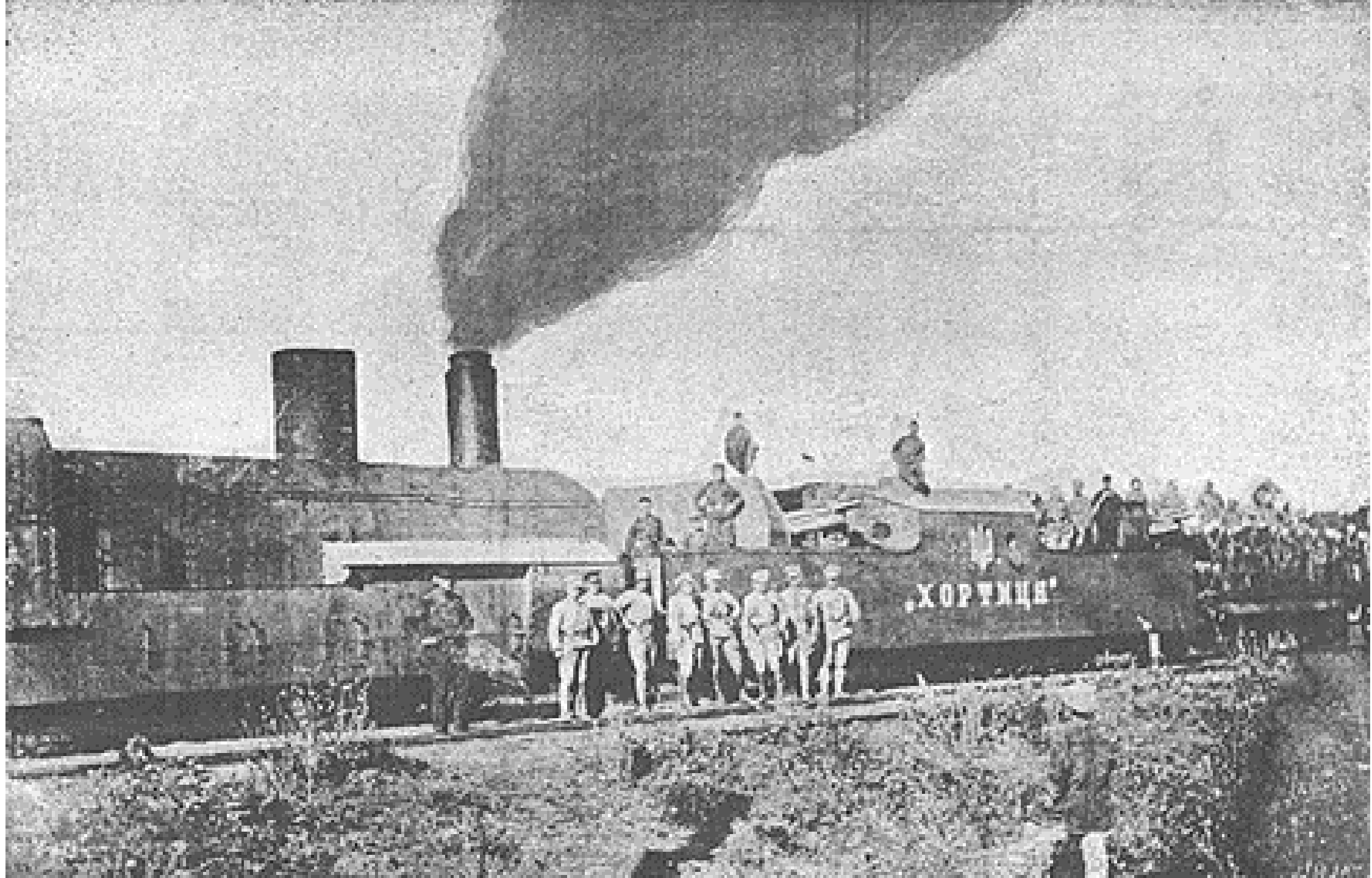
(КОЛІР СТЯГА В КОЛЬОРІ СТЯГА КУРЕНЯ,
ПОПЕРЕЧНА СМУГА ЗА НОМЕРОМ СОТНІ В КУРЕНІ)

назвах військової
техніки (панцерні
потяги “Хортиця”,
“Запорожець”,
“Полуботок” та
інші), назвах
кораблів (крейсер
“Гетьман Іван
Мазепа”,
канонерський човен
“Запорожець”

*Канонерський човен «Кубанец», який 17 вересня 1918 року перейменували на «Запорожець».
Це перший випадок деколонізації в історії українського флоту.*

ИЗМ и с. фабрика моделизма "Аэролайн"
сделаны в виде исправленных шестиугольников.
Цвета "мозаика" (а) для верхних и (б) для нижних
поверхностей. Вспомогательные прожекторы Gotha GL-VII и MiG-29
в масштабе 1/72.

А

Б

3

2

1

Військова термінологія, якою послуговувалися для позначення рангів, посад і військово-структурних елементів (приклад):

Наказ військам дієвої армії УНР ч. 80 від 9 квітня 1919 року

Розряди	Отаманна старшина		Булавна старшина		Старшини		
Шеврон							
Військове звання	<i>Кошовий отаман</i>	<i>Отаман</i>	<i>Полковник</i>	<i>Осавул</i>	<i>Сотник</i>	<i>Чотар</i>	<i>Хорунжий</i>
Сучасна відповідність	Генерал	Генерал-лейтенант, генерал-майор	Полковник	Підполковник	Капітан	Старший лейтенант	Лейтенант
Розряди	Підстаршини			Козаки			
Шеврон				<i>немає</i>			
Військове звання	<i>Бунчужний</i>	<i>Чотовий</i>	<i>Ройовий</i>	<i>Козак</i>			
Сучасна відповідність	Головний сержант	Старший сержант	Молодший сержант	Солдат			

1.

1. Хоружий войск Центральной Рады, начало 1918г.

2.

2. Полковник 3-й Железной дивизии УНР, 1920 г.

1.

2.

4.

3.

1. Офицер куреня Красных гайдамаков Гайдамацкого коша Слободской Украины периода Центральной Рады в походной форме, 1918 г.

2. Сичевой стрелец 1-й дивизии «синезупанников» в походной форме, 1918 г.

3. Сичевой стрелец-«синезупанник» в парадной форме, 1918 г.

4. Сотник «Синезупанной» батареи 3-й Железной дивизии армии УНР во время Директории, 1919—1920 гг.

Сотник Генерального штаба, состоящий адъютантом по армейской пехоте в мундире нового гетманского образца

Слева: роевой (младший унтер-офицер) 3-го Сердюкского полка

Справа: сотник — личный адъютант гетмана П.П. Скоропадского

Слева: полковник Снежупанной дивизии, апрель, 1918 г.

Справа: подполковник Серажупанной дивизии, лето, 1918 г.

1. Адъютант в чине лейтенанта флота (летняя форма).

2. Есаул (порученец-адъютант) Гетмана П.П. Скоропадского.

3. Значковый 1-й (или 3-й) кавалерийской дивизии.

Впізнали? Мазепинка!

Офіцер УГА Петро Франко у мазепинці (1918)

Кепка мазепинка піксель ЗСУ з кокардою

“Мазепинка” – головний убір із переднім клиноподібним розрізом, частина українського військового вбрання. Вона стилізовано наслідує вигляд козацьких головних уборів другої половини XVII століття, коли гетьманував Іван Мазепа. Саме так їх зображували на тогочасних портретах. “Мазепинки” почали носити Українські січові стрільці під час Першої світової війни. Згодом цей головний убір набув поширення в інших українських формаціях – Галицькій Армії, Карпатській Січі та УПА. Від 2017 року “мазепинка” є офіційним головним убором Збройних сил України.

Нарукавний тризуб

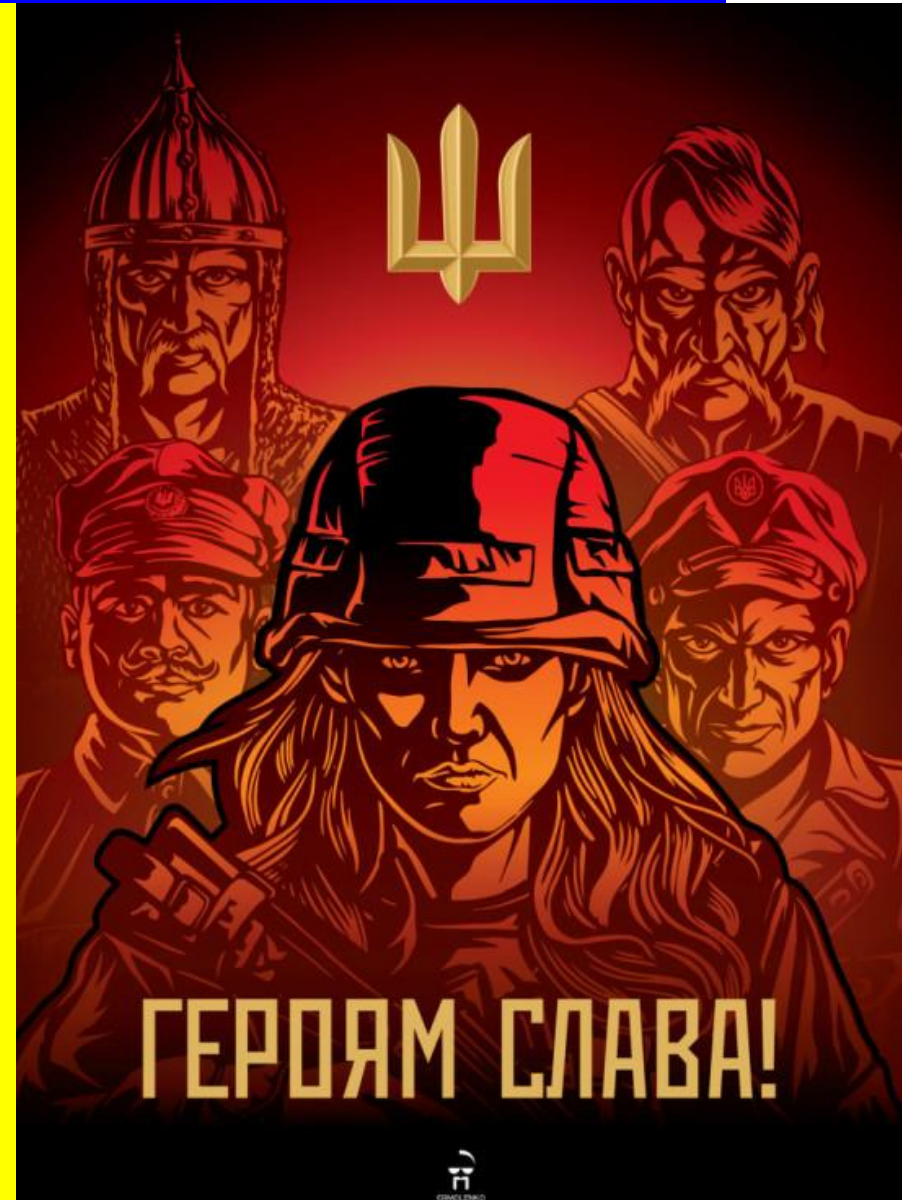
- Нарукавний тризуб – знак розрізнення, що носили на рукавах одностроїв вояки Армії УНР і сам Головний отаман Симон Петлюра.
- “Тризуб матерчатий, фарби по родах зброї, форми по малюнку”, – йшлося в наказі 30 липня 1919 року.
- Простий, без деталізації, тризуб легко було виготовити в умовах безперервних бойових дій та невеликого і нестабільного тилу Армії УНР.
- Продовжуючи петлюрівські традиції, сучасні захисники України носять тризуби на рукавах одностроїв.

“Слава Україні! – Героям слава!”

- “Слава Україні! – Героям слава!” – гасло Української повстанської армії.
- Нині воно є офіційним вітанням у Збройних силах України.
- **“Слава Україні!”** почали вітатися вояки кінного дивізіону 1-го Запорізького полку Армії УНР. На це відповідали: **“Козакам слава!”**.
- Звертання “Слава Україні! – Героям слава!” затвердив навесні 1941-го року II Великий збір ОУН під проводом Степана Бандери.
- **4 жовтня 2018 року Верховна Рада затвердила вітання “Слава Україні! – Героям слава!” як офіційне в Збройних силах та у Національній поліції.**

Друга світова війна

- У Другій світовій війні українці боролись із нацизмом в лавах Червоної, Української повстанської та в арміях Об'єднаних Націй. Уродженці різних куточків України й українці світу, котрі були в регулярних арміях або ставали партизанами, служили у допоміжних формуваннях чи на передовій, пройшли усю війну чи загинули в боротьбі, пліч-о-пліч із іншими народами боролись проти нацизму.
- Вояки **УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ** брали до рук зброю, аби захистити українців від обох тоталітарних режимів – **нацистського та комуністичного**. Боролись за відновлення української державності, наслідували козацькі військові традиції.
- Символічний день її створення – 14 жовтня 1942 року, що тоді припадало на Покрову Пресвятої Богородиці.
- Боротьба УПА була продовженням українського визвольного руху періоду Української революції 1917–1921 років, підпільно-бойової Української військової організації та Організації українських націоналістів у 1920–1930-х роках.

ПОСТАНОВА Української Головної Визвольної Ради

про визнання дня 14-го жовтня 1942 р. днем повстання Української Повстанчої Армії (УПА) та про встановлення цього дня святковим днем УПА

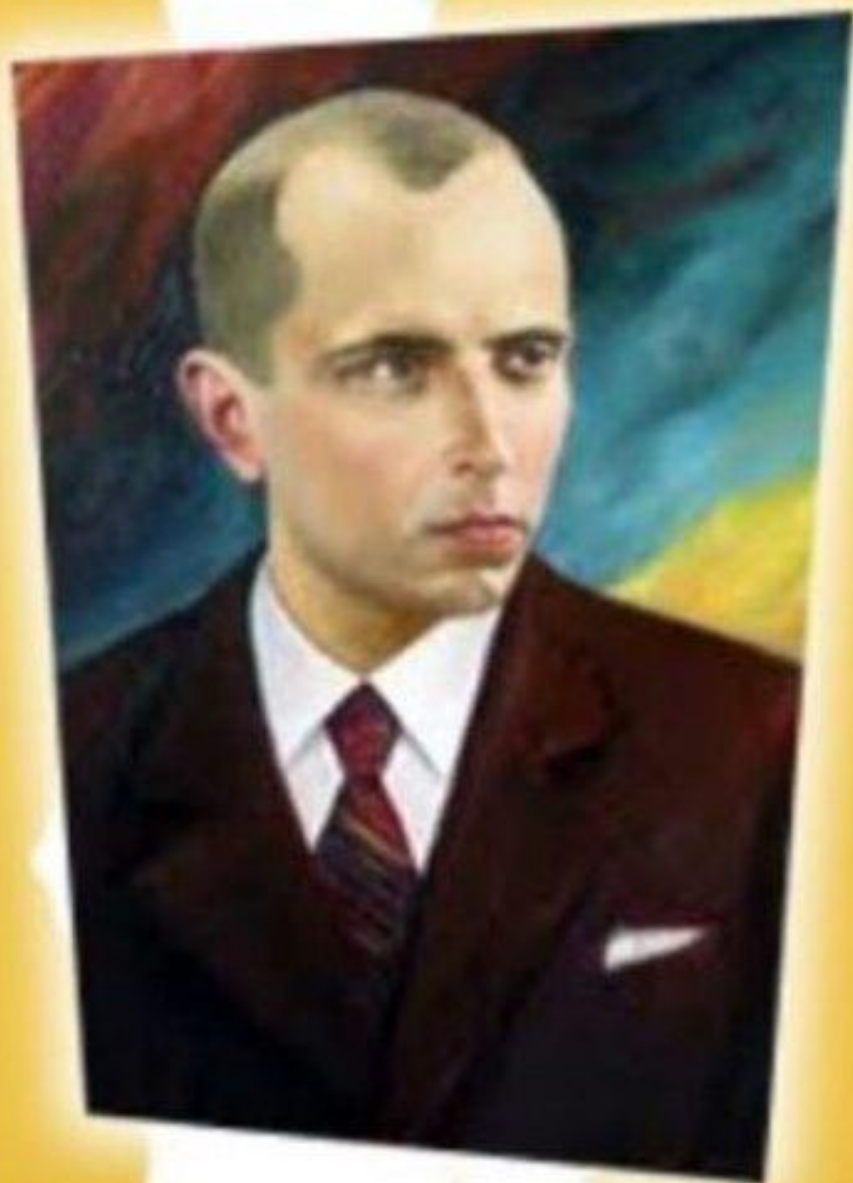
В м. жовтні 1942 р. на Поліссі повстали перші збройні відділи, що дали початок Українській Повстанчій Армії.

1. Для зафіксування цього історичного моменту визнається день 14-го жовтня 1942 року днем повстання УПА.

2. Для шанування цього моменту день 14-го жовтня, що збігається з історичним козацьким святом Покрови, вводиться як святковий день УПА.

30 травня, 1947 р.

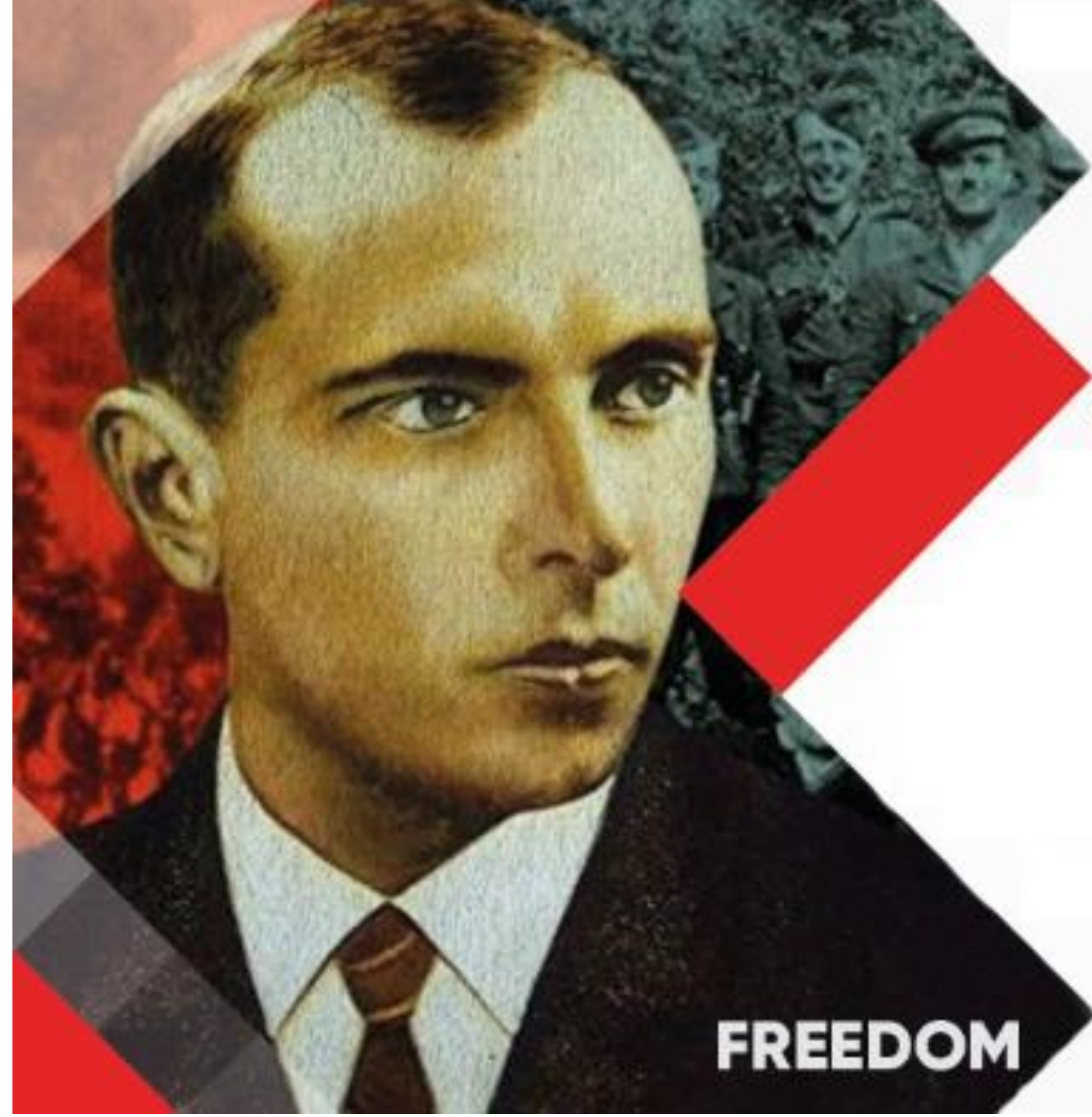
УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА

«Коли поміж
хлібом і свободою
народ обирає хліб,
він зрештою втрачає все,
в тому числі і хліб.
Якщо народ обирає
свободу, він матиме хліб,
вирощений ним самим
і ніким не відібраний...»

A decorative border with intricate golden-brown scrollwork and floral motifs surrounds the central text. The border is composed of repeating patterns of swirling acanthus leaves and small flowers, creating a classic, ornate frame.

Життя потрібно прожити так, щоб
після смерті москалі боялися тебе
ще кілька поколінь (Степан Бандера)

FREEDOM

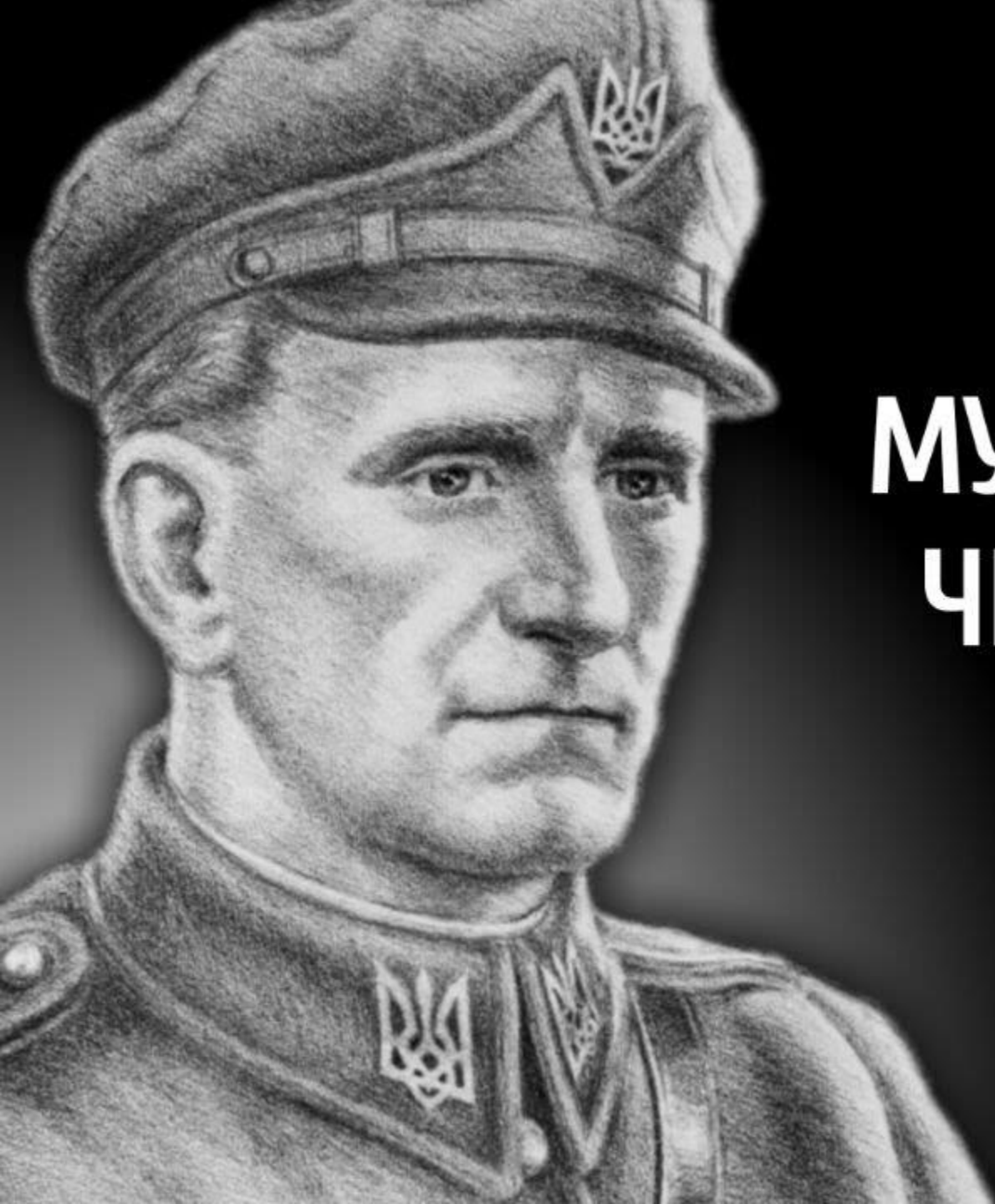
І настане час, коли
один скаже:
"Слава Україні!"
А мільйони
відповідатимуть:
"Героям Слава!"

© Степан Бандера

Коли я помру, на мою
могілу нанесуть багато
сміття, але вітер часу
безжально змете його.

СТЕПАН БАНДЕРА

**МУДРОГО – НЕ ОДУРИТИ,
ЧЕСНОГО – НЕ КУПИТИ,
МУЖНЬОГО...**

«МИ БОРЕМОСЬ НЕ ТОМУ, ЩО
НЕНАВИДИМО ТИХ, ХТО ЗНАХОДИТЬСЯ
ПЕРЕД НАМИ, А ТОМУ, ЩО ЛЮБИМО ТИХ,
ХТО У НАС ЗА СПИНОЮ!»

РОМАН ШУХЕВИЧ

(1907—1950)

Автор портрету: Іван Карлійчук

Самостійність здобуде
не одна партія чи
організація, чи окремі
люди, здобуде її тільки
ціла Україна.

Роман Шухевич
Головнокомандувач УПА,
генерал-хорунжий

Боролись! Боремось! Поборемо!

"УКРАЇНЦІ

ТУСЯТЬ

БЕЗКОМПРОМІСНО

БОРОТИСЯ..."

Краще вмерти стоячи, ніж жити на колінах (Роман Шухевич)

**Ми всі, вояки УПА і всі
підпільники, зокрема і я,
повністю свідомі, що раніше
чи пізніше нам доведеться
загинути в боротьбі
з brutальною силою...**

РОМАН ШУХЕВИЧ

*В УПА за командиром,
який ставив би власну
кишеню вище України,
народ не пішов би
в бій.*

Василь Кук

Головнокомандувач УПА,
генерал-хорунжий

(1913-2007)

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

ПЕРЕГОВОРИ З ОКУПАНТАМИ
НА ТВОЇЙ ЗЕМЛІ МОЖУТЬ
ТРИВАТИ НЕ ДОВШЕ
АВТОМАТНОЇ ЧЕРГИ!

ВАСИЛЬ КУК

Боролись! Боремось! Поборемо!

Василь Кук (1913-2007)

Генерал-хорунжий,
головнокомандувач УПА
з 1950 (після загибелі Р. Шухевича).
1954 року був заарештований
і відсидів у радянських в'язницях
та таборах.
Останні роки проживав у Києві.

**«УПА в історичному підсумку
перемогла, бо тієї держави,
проти якої вона боролася,
вже нема і ніколи не буде»**

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

- У відновленій незалежній Україні після тяжких випробувань наше військо стало однією з найбоєздатніших армій Європи, маючи за плечима 10 років бойового досвіду.
- Вже під час російсько-української війни Україна реформувала і модернізувала Збройні сили за найновішими стандартами, а також відновила питомо українські мілітарні традиції, посилила ідеологічну складову патріотичного виховання особового складу.

Почесні найменування

- За період війни росії проти України 92 військові частини (підрозділи), військові навчальні заклади, об'єкти ЗС України були удостоєні почесних найменувань.
- Серед них *57 бригад, 13 полків, 5 центрів, 8 окремих батальйонів, 2 вищих військових навчальних заклади, 4 літаки, 3 кораблі.*
- Ось приклади:

**58 ОКРЕМА МОТОПІХОТНА БРИГАДА
ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ІВАНА ВИГОВСЬКОГО**

ОКРЕМА МЕХАНІЗОВАНА БРИГАДА

72

ЧОРНІ ЗАПОРОЖЦІ

30-та ОКРЕМА МЕХАНІЗОВАНА БРИГАДА
ім. Костянтина Острозького

Нам ще буде дуже важко, але ніколи не буде соромно

- У боях із підрозділами російської регулярної армії наша армія професіоналізувалася і стала однією із найважливіших інституцій країни.
- Збройним силам сьогодні найбільше довіряє українське суспільство.

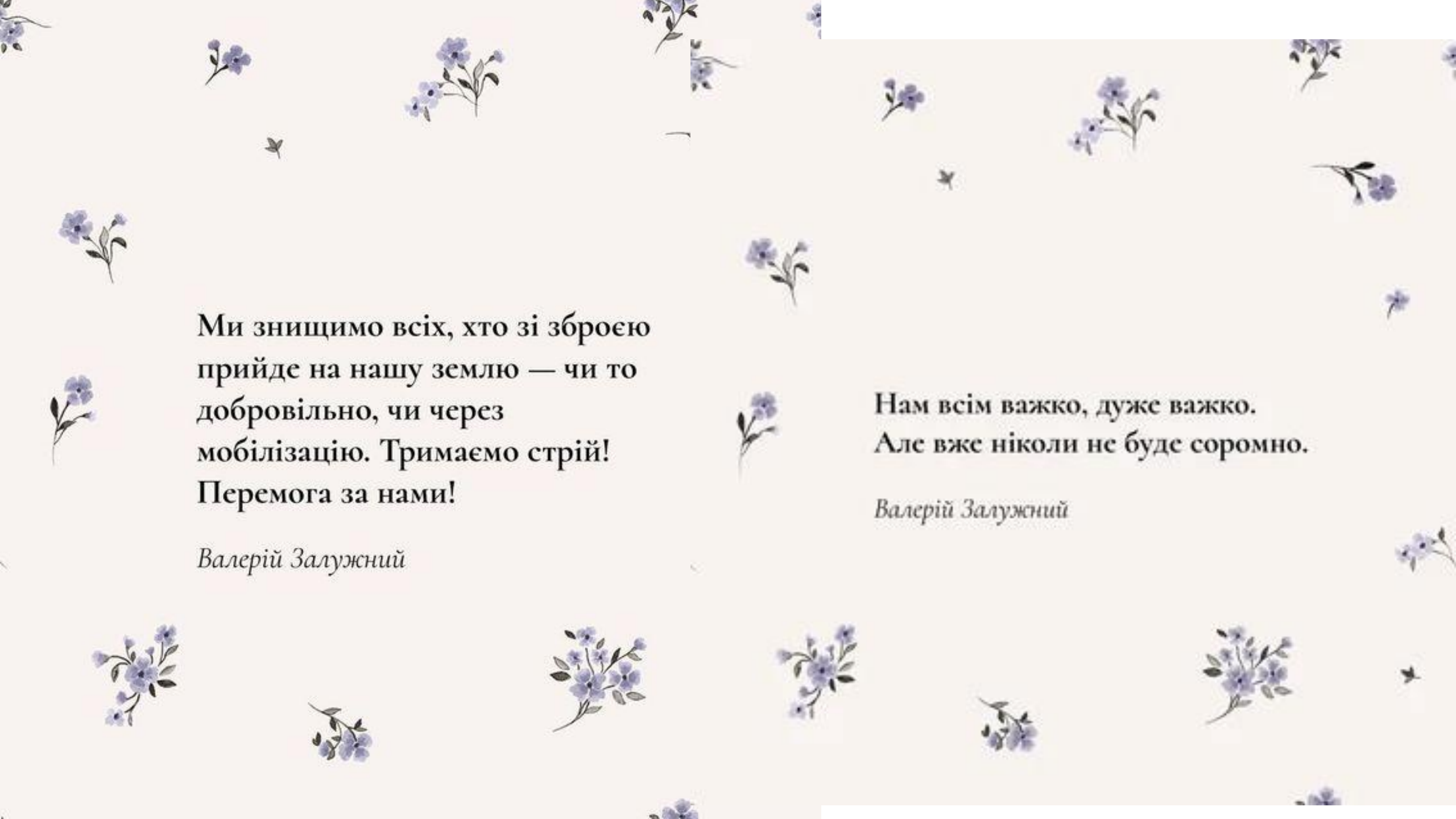

Ми не обирали війну. Але ми прийняли бій. І сам Бог на нашому боці. Нам вистачить сил здолати ворога.

**Єдність -
наша
головна
зброя.**

Ми знищимо всіх, хто зі зброєю
прийде на нашу землю — чи то
добровільно, чи через
мобілізацію. Тримаємо стрій!
Перемога за нами!

Валерій Залужний

Нам всім важко, дуже важко.
Але вже ніколи не буде соромно.

Валерій Залужний

ПОШТА МАЙДАНУ 2024 Д

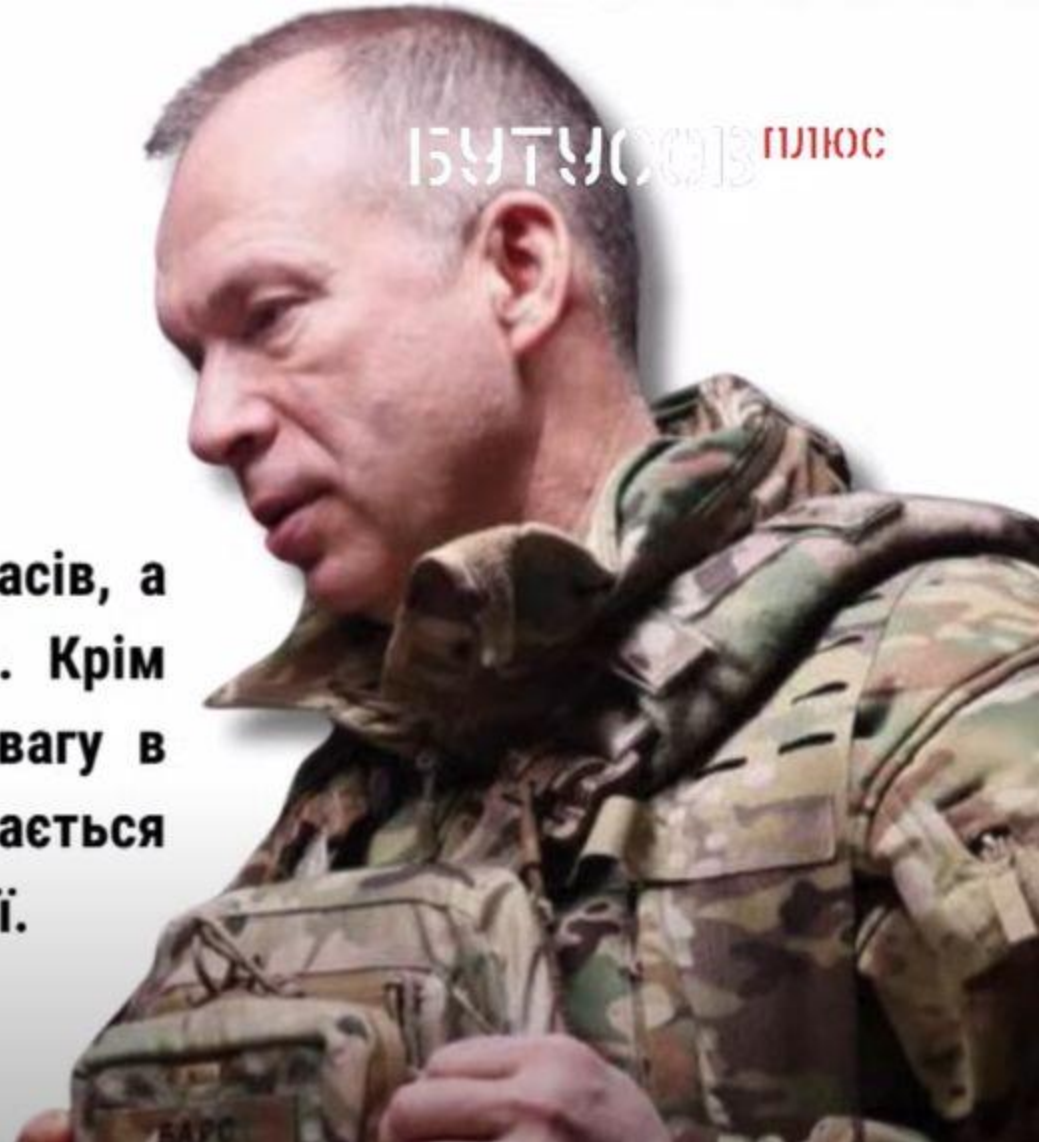

VIOLOCITY

“

Ми навчилися воювати не кількістю боєприпасів, а майстерністю застосування тієї зброї, яка є. Крім того, ми максимально використовуємо перевагу в засобах безпілотної авіації. Хоча ворог намагається нас наздогнати у цьому ефективному виді зброї.

**Олександр Сирський
Головнокомандувач ЗСУ**

БІТУСОС ПЛЮС